

СИРОТИНЕЦЬ У ЗАРІЧНОМУ

В ошатній будівлі теперішнього районного відділу освіти які тільки районні установи не перебували. Найдовше там знаходився райком партії. Власне, для цього і збудували наприкінці п'ятдесятих років минулого століття це приміщення у Зарічному. Проте одразу недовго там засідали райкомівці. Хрущовське укрупнення районів, на початку шістдесятих, змусило партійців переїжджати до Дубровиці. Натомість із Дубровиці, у січні 1963 року, у щойно полишену будівлю райкому, перевели тамтешній сиротинець. І майже цілий рік, аж до листопада, у Зарічному функціонував цей дитячий соціальний заклад.

Серед його вихованців були діти-сироти та напівсироти чи не з усіх районів області. В тому числі, і з нашого району. Звістка про те, що в Зарічному був дитячий будинок, скерувала мої шляхи на пошуки його вихованців, щоб дізнатись про обставини його появи в районі, діяльність та долю тих, хто там проживав. Зізнаюсь, віднайти сліди тих, хто виховувався та навчався у цьому дитбудинку, було не просто. Адже переважна більшість старожилів райцентру вже й не пам'ятають, що такий заклад був у Зарічному. Підказка надійшла від краєзнавця Валентини Тумаш. Вона поділилась новиною, що має копію фотографії дитбудинківців із Дубровиці, зроблену напередодні

живе в Зарічному. А он, в куточку, дрібненька, виглядає Рая Сахворук, із Нобля. Оце ми трьох і були в дитбудинку із Заріченського району. Тільки нас трьох і було тоді в дитбудинку, хто й тепер живе в районі».

Очі жінки повняються смутком, а в пам'яті виринають епізоди далекого повоєнного голодного і холодного дитинства: «Я вперше хліба досхочу наїлася в дитбудинку, а до цього горювала дитиною по наймах. Що б там не казали про такі заклади, але для мене там добре було. Жили за

на все життя. І, зізнаюсь вам, полюбила Полісся. Люди тут набагато кращі і простіші, ніж у нас там, де я народилась, на Львівщині. Вже й п'ятдесят років трудового медичного стажу в цьому році виповнюється, і коли то воно те життя промайнуло?...

Люба Данилівна пересипає свою розповідь жартами, приказками, ділиться особистим враженнями від прожитого, розказує про сім'ю, дітей, випадковості чи то закономірності, які зустрічалися у житті, а

Зізнаюсь, добре мені там було, нагодована, одягнута, на канікули в село можна приїхати, своїх людей побачити. Особливо добре було, коли нас перевели у Зарічне. Тут і повітря зовсім інше. Бувало, гуляємо вулицями, зустрінеш когось із своїх ноблян, дивись, хтось і пошкодує. А одна жіночка із Нобля, Надя Богданович, навмисно приходила у дитбудинку, вона трохи не в собі була. Так прийде, покличе мене: «Ходи-но, Райко, до мене, пригорну тебе, ти ж наша,

їх переїзду в Зарічне. А ще - назвала прізвище власниці цієї фотографії, вона - одна із вихованок цього закладу. Таким чином шляхи пролягли до робочого кабінету Любові Данилівні Гапонович (на фото), сестри - акушерки оглядового кабінету районної поліклініки.

Любов Данилівна, у свої сімдесят один, сповнена енергії та життєлюбства. Зустріла мене на порозі із непередаваною щирістю та вдячністю. І одразу поринула у спогади. «Ця фотографія була зроблена незадовго до нашого переїзду у Зарічне. Спочатку вона висіла на стенді в дитбудинку, а вже, коли ми від'їжджали, я її зірвала і зберегла у себе, на пам'ять про ті роки і наш колектив. Мабуть, вона одна-єдина збережена, де ми усі разом зняті. Ось, якщо ви уважні, пізнайте, де я?» - посміхається. Пізнати було неможливо, бо ж роки взяли своє. Моя співрозмовниця показує на дівчину-красуню посеред гурту: «То я, а поряд мене Люба Марсуля, тепер Кидун. Вона також

дівчиною там дуже суцільно жили за розпорядком. Тричі на день годували, уроки за розкладом, трудове виховання. На канікули могли поїхати до дому, до рідні. Я була напів-сирота. Мама на Львівщині в колгоспі працювала, тому обов'язково відвідувала її... Запитуєте, які були вихователі та вчителі? Різні. Одні - добрі, інші - гірші. Через останніх у мене ще й зараз недобрі відчуття виникають про дитбудинське життя. Але не варто таких людей згадувати. Особливо запам'ятала чуйних, добрих, порядних Чулюк Галину Сергіївну та Грабового Василя Івановича.

Галина Сергіївна чомусь дуже полюбила мене. Вона й допомагала, і поради давала, і про кращі речі із кастиляншею для мене могла домовитись. Василь Іванович був небагатослівний, але дуже добрий. Ще зовсім молодий, тому відносився до нас, як до сестер своїх. Вже пізніше, коли дитбудинок із Зарічного перемістили в Остріг, він мешкав в Дубровиці. Нещодавно дізналась, що вже помер. Дуже шкода, приємної душі була людина. Таких небагато народжується у світі».

- А чому перенесли дитбудинок із Дубровиці у Зарічне?

- Тоді укрупнення районів було. Те, що краще - у Дубровицю, а все інше - в Зарічне. Кого із чиновників переймає доля дітей-сиріт? Було нас в сиротинці вісімдесят дітей, різного віку і у різних класах. Але, мабуть, умови тут для такого закладу не зовсім підходили і восени, десь в місяці-листопаді, перевели дитбудинок в Остріг, а на його місці відкрили медучилище, в котре я й вступила, бо якраз закінчила школу. Та так і залишилась тут, у Зарічному,

моя уява вимальовує сирітську дитячу долю. Непросту долю, що випала на її тендітні плечі.

...І знову я в дорозі. На цей раз до древнього Нобеля. Там мешкає ще одна вихованиця Заріченського дитбудинку Раїса Сахворук (на фото), тепер по чоловіку Чернякович. Як і Любов Данилівна, Раїса Миколаївна усе життя пропрацювала в медичній сфері - у місцевому ФАПі. Трішки молодша за віком від Данилівни, вона, і в Острозі в дитбудинку пожила. Потім повернулася до Зарічного поступати в медучилище.

Дізнавшись про мету мого візиту, трішки ніяковіє і жіночі сльози наповнюють очі: «Усякого хліба довелось мені в дитинстві скуштувати. Сім рочків було, як мама померла. Батька й зовсім не знала. Спочатку дядько мене забрав до себе, допоки у нього не було своїх дітей, а як народилися, то ніби й рідня, а вже відчула - зайва я у цій хаті. Сільська рада й прилаштувала мене у дитбудинок. Де я тільки не була: Дубно, Дубровиця, Зарічне, Остріг.

нобельська сирітка, хто ж тебе приголубить». Пригорне до себе - і мені так добре, наче в маминих обіймах побувала. А тих, справжніх маминих обіймів я, вважайте, і не пам'ятаю. Жаль, що не довго ми в Зарічному пробули... Вихователів своїх я вже й призабула, пам'ятаю лише директора Лазарчука, здається, Василем Дмитровичем звали. Вони разом із жінкою працювали у дитбудинку. І дуже мене вподобали. На свята чи у вихідні часто до себе додому забирали. Дадуть поїсти чогось домашнього, а я їм хату приберу, посуд помию, так і вчилась домашньому господарюванню. Нікому не побажаю сирітської долі, а втім - не жалію, що виховувалась у дитбудинку. З Любою Дмитрівною Гапонович ми на все життя друзями залишились. Поки була молодшою, переймалась долею інших своїх подруг. Нас усіх у той час поєднав дитбудинок...

Краплі сліз скочуються по щоках Раїси Миколаївни. Не просто згадувати дитинство, котре проходило у казенних стінах. Не просто знову вертатися у ті роки, коли бажане і звичне для дітей слово "мама" було замінене на "нянька" чи "вихователька". «Роки пройшли, діти повиростали, й онуки вже є, але кожен візит до Зарічного і погляд на прищення, де колись був дитячий будинок, викликає у пам'яті ті дні, коли там проходило моє дитинство. Щасливе дитинство, що б не казали люди. Бо у кожній людини дитинство завжди щасливе. Так і у мене», - завершує свою розповідь Раїса Миколаївна.

Павло ДУБІНЕЦЬ, краєзнавець